

## ИЗДИРЕНИ СНИМКИ, СПОМЕНИ И КНИГИ НА ВЕЛИКОТЪРНОВЦИ ЗА ЯПОНСКОТО УЧЕНИЕ "ООМОТО"

Олга Цанкова

Японското учение "Оомото", което води началото си от 1892 г. и проповядва човеколюбие, добива особена популярност в Европа след Първата световна война. За това допринася и фактът, че водачът му Онисабро Дегучи въвежда като помощно международния език есперанто, чийто автор д-р Заменхов е вложил в този език идеята за братство и разбирателство между хората.

През 1925 г. Дегучи основава Международен човеколюбив съюз, преименуван по-късно в организация (МЧО). Чрез нея, преодолявайки расови и религиозни различия между хората, движението "Оомото" работи за един идеален свят чрез мирни средства. За постигане на тази благородна цел в Париж се открива Европейски център, който издава три вестника: "Оомото", "Оомото интернация" и "Верда мондо" ("Зелен свят"). Редактор на изданията е японецът Нишимура (Enciklopedio 1979, 423–424).

Настоящото съобщение, базирайки се на издирен снимков материал, съхраняван в частно лице, споменни сведения и литература за "Оомото", разглежда българското участие и по-конкретно на търновци в разпространеното в Европа японско учение.

През 1926 г. 22-годишният търновец Васил М. Шишков (1904–1974), с леви убеждения, живял на ул. "Гурко", пристига във Франция с френски кораб от пристанище Бургас. Завършил Търновската търговска гимназия, той владее френски език, изучил добре и есперанто. Отива във френската столица в момент, когато главният редактор Нишимура търси езиков редактор от славянски произход на есперанто. Дотогава японецът имал за сътрудници англичанин, немец и французин. В. Шишков се оказал подходящ и го назначават в редакцията на Пропагандният център. Все по това време младият есперантист от Панагюрище Стоян Джуджев (по-късно известен професор по музикология) започва да сътрудничи на културния отдел на редакцията под псевдонима Lohen Grin. Така В. Шишков става един от разпространителите на издаваните от "Оомото" вестници. Търновските есперантисти на дружеството "Лумо" го получават, а някои от тях го подаряват по-късно на дружествената библиотека.

В. Шишков работи в Париж до 1932 г., когато се завръща в родината си. Завършва финанси и работи като данъчен инспектор до пенсионирането си.<sup>1</sup>

Две книги, притежание на В. Шишков за "Оомото", редакци-

рани от Нишимура, са достигнали до нас. Едната е от 1928 г., издадена на есперанто и японски език в Камеока – Япония, където се намирал японският театър на "Оомото". Нишимура е написал собственоръчно посвещение на В. Шишков. Заглавието на книгата "Възхваляван Господин" посочва, че тя е посветена на духовния водач на движението Дегучи. Преследван от официалните църковни власти, последният е бил в затвора шест години, до 1927 г. Неговото освобождаване става повод десетки европейски есперантисти да се включат в кампанията за солидарност с него. 48 есперантисти от 16 страни го поздравяват като "борец за човешка обич". Наричат го още "светлина от Изток", "нов месия", "светец". От България поздравления в проза и поезия са изпратени от осем населени места: Георги Дончев от Търново (Цанкова 1985, 353), В. Шишков е посочил адреса си в Париж, Дочо Т. Станев от Севлиево, Стоян Джуджев от Панагюрище, Иван Киров от Сливен, Христо Ковачев от Батошево, Габровско, Стоян Василев от Беглеж, Плевенско, Д. Йорданов и А. Николов от Бургас. На последната страница на тази книга Нишимура публикува и статута на Световната човеколюбива организация.

През 1932 г. по случай 60-годишнината на Дегучи, е отпечатана втора книга със същото заглавие и под същата редакция. Още на първите страници е поместена репродукцията на портрета на хуманиста Дегучи, изработен от М. Кацаров – "български професионален художник", както е написано. В горния десен ъгъл на портрета се чете името на художника, Париж, 1928 г.<sup>2</sup> В тази втора книга са включени поздравления от общо 77 души от 21 страни, от тях трима от САЩ. Включени са и българите от вече цитираните населени места в България.

Тези две книги са свидетелство за съпричастността на европейските есперантисти към човеколюбивите идеи на превърналото се в движение японско учение "Оомото". Преживелите ужасите на Първата световна война хора с различни политически възгледи се отнасят с възхищение към "Оомото", приемат го като учение за духовно пречистване, защото проповядва човешка обич, а не омраза и войни.

Една брошурка (машинопис), притежавана от В. Шишков и озаглавена "Дом на човечеството" от 1929 г. ни дава допълнителни сведения за намеренията на духовния водач: да се съгради в някоя голяма европейска страна "дом на човечеството", включващ театър, кино, библиотека и клубове по интереси, за общата сума от един милион щатски долара. До 1931 г. и от България постъпва, макар и скромна, сумата от 56 френски франка от търновеца Г. Дончев и севлиевците Дочо Станев и Сава Калименов.

Връзките на В. Шишков с колегите му от Париж продължават и след завръщането му в Търново. Но след Втората световна

война те прекъсват. Нишимура му изпраща пощенска картичка, чрез която го уведомява за смъртта на Дегучи (1946) и за спада на движението в Япония.

Човеколюбивите идеи на "Оомото" са спечелили и търновеца Иван Чантов (1862–1946), основател на читалището в с. Церова Кория, въздържателен деец. Човек с леви убеждения, той тежко понесъл убийството на приятеля си Никола Габровски – виден търновски социалист, след което се отдава на различни учения. Той владеел есперанто и сам изучавал японски език. Издавал вестник "Международен дух" (1928) за въздържатели, толстоисти и вегетарианци (Юбилеен вестник 1963).<sup>3</sup>

Чрез общуването в "Оомото" българите и по-конкретно търновските привърженици на това японско хуманистично движение се вписват в общеевропейската солидарност в защита на човешките ценности.

#### БЕЛЕЖКИ:

<sup>1</sup> Сведения от Велка Шишкова, съпруга на В. Шишков. Тя предостави снимките и книгите. По тази тема получих сведения и от проф. Ст. Джуджев. Той приживе, по разбираеми причини, премълчаваше участието си в това движение.

<sup>2</sup> Минчо Кацаров (1891–1953) – неизвестен български художник, името му липсва в Енциклопедията на изобразителните изкуства (1980). За него виж: КАЦАРОВА-ВАЛЯВИЧАРСКА, В., Минчо Кацаров, С., 1993.

<sup>3</sup> Синът на Иван Чантов е Никола Чантов (1893–1973). По сведения на съпругата му Поликсена Чантова той е един от основателите на великотърновския футболен клуб "Етър".

#### ЛИТЕРАТУРА:

**ЦАНКОВА 1985:** О. Цанкова. Велико Търново – люлка на есперантизма в България – В: Велико Търново 1185–1985, С., 1985.

**ЮБИЛЕЕН ВЕСТНИК 1963:** 80 години юбилеен вестник "Развитие". Ц. Кория, 1963.

**ENCIKLOPEDIO 1979:** Enciklopedio de Esperanto. Budapest, 1979.

#### TARNOVIENS-ADEPTES DE LA DOCTRINE JAPONAISE "OOMOTO"

OLGA TSANKOVA

(Résumé)

Le mouvement "OOMOTO" apparaît à la fin du XIX s. Il récupère l'idée à atteindre l'harmonie parfaite dans le monde à l'aide de moyens paisibles. Le nombre de ses adeptes augmente après la Première Guerre mondiale. Les espérantistes tarnoviens aussi se rangent parmi eux.



Васил Шишков – крайният в дясно на вторият ред



Васил Шишков с японски колеги



Тържество в Центъра "Оомото" в Париж

Goshida-mura, Tishigun,  
 Shimanoken  
 Agosto 28, 1948.  
 Bro V. M. Šiškov,  
 ¿u vi ankoraŭ vivas? Ni estas denove, fratoj,  
 die miaŭ edzinon antaŭ 3 jaroj kaj duon  
 ni estas en mia naski-vilaĝo, ĉi mi  
 vian karton kaj plezuro mi alribas  
 Ĥia movado laŭtenas la ciklon de  
 ajstio Omimbro Reguci Ĥiu fortasio an  
 facta januaro 19. Ni nun restarigas  
 nomo de AIZEN-EN (Ĥardeno de Bon-  
 Aktuala gvidanto estas Bro Ucinaru  
 i, exodirektoro de U.N. Fratelia.

Факсимиле на картичка от Нишимура до В. Шишков



Книгата "Дом на човечеството", 1928 г.